

Olav Christensen: Litteratur om Haderslev. (Skrifter, udg. af Haderslev Byhistoriske Arkiv, 1, 1956). 166 s.

Den foreliggende bibliografi er med sine ikke færre end 3000 titler langt den fyldigste registrering af litteraturen om en enkelt by, der til dato er foretaget herhjemme. Til forklaring af dens omfang tjener, at forf. medtager langt mere stof end det er almindeligt i byhistoriske bibliografier. Det kan således nævnes, at han registrerer indholdet af byens første avis, *Lyna*, udkommet 1797—1848, og at han i stort omfang anfører bøger, hvor der blot forekommer spredt stof om Haderslev; en væsentlig del af bogen optages endvidere af en registrering af litteraturen vedr. personer, der er født eller som i kortere eller længere tid har haft deres virke i Haderslev. Det kan ikke nægtes, at der navnlig i det personalhistoriske afsnit er medtaget et og andet, som i yderst ringe grad tjener til belysning af byens historie, og det kan i almindelighed ikke anbefales at anlægge så vide rammer for en byhistorisk bibliografi, som Olav Christensen har gjort det; på den anden side skal det ikke skjules, at hans bog netop i kraft af dens brede anlæg er blevet et bibliografisk hjælpemiddel af ikke helt almindelig karat.

Forf. gør naturligvis ikke krav på at have fået alt med, men man tør fastslå, at han er nået usædvanligt langt i henseende til fuldstændighed. Intet væsentligt synes at mangle, og adskilligt mindre væsentligt kunne uden skade være sigtet fra. Rent teknisk kan Olav Christensens arbejde tjene som et mønster på en lokalhistorisk bibliografi. Beskrivelsen af de enkelte titler er fyldig og nøjagtig, overalt, hvor det er nødvendigt, er indholdet af de anførte arbejder oplyst i noter, og der er i udstrakt grad henvist til anmeldelser af de registrerede værker. Fortegnelsen er ordnet efter det i folkebibliotekerne anvendte decimalclassesystem, og den ingenlunde lette opgave at placere de enkelte titler i dette er i alt væsentligt klaret med stor dygtighed; talløse henvisninger fra gruppe til gruppe gør det iøvrigt let at finde frem til alt forekommende stof vedr. et bestemt emne, uanset hvor det er placeret, og arbejdet med bogen lettes ved fortrinlige emne- og forfatterregistre. Typografisk er bogen ligeledes forbilledlig; opsætningen er klar og overskuelig, og fortrinlige gengivelser af portrætter af byens historikere liver op i teksten tillige med få, men velvalgte eksempler på, hvad der gennem tiden er præsteret af bogtrykkerarbejde i byen.

Som alt andet menneskeværk — og det gælder ikke mindst bibliografisk arbejde — er Olav Christensens bog behæftet med fejl og mangler; de er dog få og uden synderlig betydning, og man tager ikke i betænkning sammenfattende at karakterisere værket som den bedste af samtlige danske byhistoriske bibliografier, der foreligger.

Aage Bonde.

Danmark før og nu. Fyn, Lolland-Falster, Bornholm. (Hassing, 1956). 466 s.

Det nye bind af »Danmark før og nu« følger nøje de foregående i tilrettelægning og behandling af stoffet. De indledende afsnit skyldes stort set de samme forfattere, medens de enkelte byer beskrives af nye, enten lokalhistorikere eller faghistorikere, som i særlig grad har studeret de pågældende byer. De enkelte afsnits lødighed er ret vekslende, men som hovedregel opfylder de betingelserne for at være god, folkelig fortælling. Det centrale i værket er jo unægtelig billedstoffet, der stadig — også i de fyldige underskrifter — bliver bedre og bedre. En skævhed er det unægtelig i den del af billederne, der skal repræsentere »nu«, at man i for høj grad lægger vægt på

byernes strøg og monumentalbygninger; boligerne, lige fra rigmandsvillaen og socialt nedeft er ikke med, når undtages forholdene på landet. Der er vist heller ikke noget billede af et moderne butiksinteriør, medens pendanten »Den gamle købmandsgård« findes i talrige afbildninger — byernes erhvervs-liv er i det hele også i teksten ret stedmoderligt behandlet. Det store værk ventes afsluttet i dette år med et 6. bind, der skal omhandle København, Færøerne og Grønland.

Vagn Dybdahl.

Johan Hvidtfeldt (red.): *Håndbog for danske lokalhistorikere*. (Dansk historisk Fællesforening, 1952—56). 519 s.

Det er næppe for meget at betegne afslutningen af »Håndbog for danske lokalhistorikere« som en begivenhed i dansk historisk videnskab. Det forekommer blot uheldigt, at dette betydningsfulde værk bærer en titel, der indskrænker dets naturlige »kundekreds«; i virkeligheden er det en uundværlig håndbog for enhver historiker, både den, der aktivt dyrker videnskaben, og den, som følger dens arbejde.

»Håndbogen« falder i to afsnit: en indledning på godt 100 sider og derefter leksikalt ordnet et væld af specialartikler. Indledningen er forfattet af redaktøren, landsarkivar Johan Hvidtfeldt, og behandler en række almene teoretiske og praktiske spørgsmål inden for faget, lige fra »Hvad er historie« til sådanne spørgsmål som klichéfremstilling, omslagskarton og korrekturlæsningssteknik. Meget i dette afsnit henvender sig måske mindre til faghistorikeren, men en del af det er dog en nyttig repetition, og praktiske anvisninger kan vi alle have behov for. Når de mere almene problemer behandles, kan stilen måske forekomme en og anden vel højtidelig og forkyndende; forfatteren har tydeligvis som de fleste af os sin styrke i de mere konkrete emner.

Leksikonnet er udarbejdet med bistand af et halvhundredede specialister, hvoriblandt redaktøren selv dækker en stor del af artiklerne. Emnerne er begreber, institutioner, genstande, arkivfunds, penge m. m. m.; indholdet karakteriseres måske bedst gennem tilfældigt valgte eksempler fra et par sider: krudtgård, krydsskifte, krøniker, kuf, kundschafft, Kunstakademiet, Kunstindustrimuseet, Kunstammeret, kunstnerleksika, kurant, Kurantbank, kurator, kursiv, kurvehaver, kvakmølle, kvarter, kvartermester, kvartprocentskatten, kvase, kvintin. En del artikler vil man vel nok finde fyldigere i Salmonsens konversationsleksikon, men »Håndbogens« artikler tager dog i højere grad sigte på den mere snævre historiske interesse, og de er ydermere velforsynede med ajourførte litteraturhenvisninger. Kvaliteten i litteraturhenvisningerne er dog meget varierende; det ville sikkert have styrket værket, om man havde ladet en enkelt, særlig bibliografisk kyndig medarbejder foretage en afpudsning på dette område. Emneudvalget vil det ikke være vanskeligt at kritisere i enkeltheder, enhver har jo sin kæphest og kan givetvis finde flere mangler, når den sadles, men det vil være uundgåeligt i et værk som dette. Generelt kan det imidlertid siges, at værket har uforholdsmæssig mange museumsartikler, navnlig om håndværksteknik, og at landbrugshistoriske emner måske også er særlig velrepræsenteret. For samtlige emner, både de, der er der, og de, der ikke er der (!), gælder det, at tilbøjeligheden til at standse lidt inde i det 19. århundrede er vel udpræget. Denne svaghed gør sig desværre gældende inden for lokalhistorien som helhed, man standser op, når man kommer dertil, at kildematerialet virkelig tillader en detaljeret og nuancerig behandling modsat